

Maarit Kallio-Savela, Mari Sjöström, Minna Antila

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriön täydentävä lausuntopyyntö 2.1.2022 VN/17576/2021

Täydentävä lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitysluonnosta on täydennetty siten, että valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjatun ammatillisen koulutuksen opetuksen ja ohjauksen tuntimäärän tallentamisvelvoite. Lisäksi perusopetuslaissa täsmennettäisiin perusopetuksen oppilaiden poissaolojen seurantaan liittyvää säännöstä.

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi ja toteaa seuraavaa:

Ammatillinen koulutus

Kuntaliitto toteaa tässä yhteydessä aiemmin lausuneensa siitä, että osamisperusteisuuteen perustuvassa järjestelmässä opetuksen ja ohjauksen määrää on ongelmallista pyrkiä ratkaisemaan säätämällä asiasta täsmällisesti lakitasolla. Tästä johtuen opetuksen ja ohjauksen määrän arviointia säätävä asetus ja sen taustamuistio ovat epäselviä ja käytännön soveltamisen kannalta erittäin tulkinnanvaraisia.

Lisäksi Kuntaliitto huomauttaa, että opetuksen ja ohjauksen määrän arvioinnilla on myös yhteys opetushenkilöstön työajan ja resurssien määrittelyyn. Tämän kaltainen epäselvä ja tulkinnanvarainen sääntely on omiaan aiheuttamaan ristiriitoja.

Opetuksen ja ohjauksen määrän kirjaaminen opiskelijan HOKS:iin ja tallentaminen tietovarantoon lisää koulutuksen järjestäjien, käytännössä opettajien, hallinnollista työtaakkaa. Kuntaliitto katsoo, että koulutuksen järjestäjien hallinnollista työtaakkaa tulisi keventää. Tällöin niukat resurssit ja opettajien työaika voitaisiin kohdentaa paremmin oleellisimpaan eli opiskelijoiden opetukseen.

Perusopetus

Perusopetuslakia esitetään täsmennettäväksi siten, että opetuksen järjestäjille esitetään ns. täydentäviä velvoitteita. Jatkossa opetuksen järjestäjän tulisi perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaolojen seurannan lisäksi ennaltaehkäistä ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Kuntaliitto pitää ai-
hetta ja sitouttavan koulu yhteistyön paikallisia ja alueellisia kehittämistoimia tärkeinä, mutta kummeksuu esitettyä ratkaisua ja perustelutapaa.

Kuntaliitto näkemyksen mukaan esityksen perusteluissa ei tasapainoisesti kuvailla huoltajan, oppilaan sekä opetuksen järjestäjän vastuita ja velvoitteita. Perusopetuslakiin esitetty lisäys siitä, että *opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti* jää avoimeksi. On epäselvää minkä tyyppisiä toimenpiteitä opetuksen järjestäjiltä edellytetään tai mitä opetuksen järjestäjä voi edes toteuttaa. Esityksessä ei ole huomioitu, että huoltajalla on ensisijainen kasvatusvastuu ja oppivelvollisuuslain velvoittamana huolehtia oppivelvollisen suorittamisen valvonnasta. Myös oppilaalle on säädetty velvoite osallistua opetukseen perusopetuslain mukaisessa opetuksessa. Opetuksen järjestäjän tehtäviin kuuluu muun muassa huolehtia siitä, että oppivelvollinen saa opetukseen osallistuessaan opetussuunnitelman mukaista opetusta turvallisessa opiskelu ympäristössä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan esityksessä ei riittävästi käy ilmi, miten esitetty perusopetuslain muutos asemoituu suhteessa oppilas- ja opiskelu huollon soveltamiseen ja toteuttamiseen. Jatkovalmistelussa olisi käytävä paremmin ilmi toimintojen suhde toisiinsa.

Oppivelvollisuuden laajentuminen ulotti perusopetukseenkin oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisen. Päätöstä ei voida tehdä opetuksen järjestäjän aloitteesta. Käytännössä kuitenkin tämä ratkaisu muodostaa mahdollisuuden poissaoloon koulusta toistaiseksi. Tätä tilannetta ei esityksessä käsitellä.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että lainsäädäntöä esitetään muutettavaksi 1.8.2023 alkaen, jotta opetussuunnitelman perusteet ehditään muuttamaan. Taustalla lienee myös, että sitouttavalle koulu yhteistyölle on kehitteillä valtakunnallinen malli, joka valmistuu keväällä 2023. Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että vuonna 2014 vahvistetut opetussuunnitelman perusteet ovat jo täydentyneet muuttamaan otteeseen. Oppilas- ja opiskelu huollon järjestämisvastuut muuttuvat yksilö palveluiden osalta, mikä tulee muuttamaan opetussuunnitelman perusteita. Esityksestä saa vaikutelman, että myös poissaolojen osalta käynnistyy erillinen opetussuunnitelman perusteiden täydentämisprosessi, johon opetushallituksen toimivaltuus ilmeisesti

ulottuu. Kuntaliiton mukaan paikallinen opetussuunnitelmatyö ja henkilöstön kouluttaminen ei ole kustannusneutraalia opetuksen järjestäjille vaan edellyttää paikallista panostamista. Asia tulisi huomioida kustannusvaikutuksina.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, hyvinvointi ja sivistys -yksikkö

Maarit Kallio-Savela
kehittämispäällikkö